

HIVEN. BECSÜLETTEL.

Magyar Csendőrök Családi Közössége
Familia Society of Hungarian Veteran Gendarmes
12759 Lorain Avenue — Cleveland, Ohio 44111. USA

Dr. R E K T O R Béla
3249 North Freeway
T U C S O N, / Ariz.
85705

PRINTED MATTER
RETURN REQUESTED

Kia

ssége

Chartered July 14, 1958. B. 56-940 — Cleveland, Ohio.

1974. június — 49-50. szám

TARTALOM

Mindszenty Hercegprímás amerikai útja	1
Mindszenty Hercegprímás mondásai	5
Csíkország	4
Félévi beszámoló	6
Halottaink	9
A család királynője	11
Ausztria és a zsandárság	15
A Habsburgok magyarság-tudata	20
II. világháborús emlékek	24
Alcsút	28
Támadnak, nemcsak otthon	34
Rövid hírek, évfordulók	35

Kárpát Publishing Co. 1017 Fairfield Ave. Cleveland, Ohio 44113

MINDSZENTY JÓZSEF HERCEGPRIMÁS AMERIKAI KÖRUTJA

Nagy ünnepe volt az amerikai — közelebbről a clevelandi — magyarságnak május hónapban, amikor bíboros Hercegprímásunk látogatott el hozzánk, akit "trónfosztása" dacára is lelki fejedelmünknek tekintünk. Részletesebben csak a clevelandi eseményekről számolunk be, amely számos egyházat és egyesületet érintett.

Május 6-án érkezett az Egyesült Államokba, New Yorkba, ahol első sajtókonferenciáját tartotta.

A Cleveland-Egyházmegyei látogatására május 25-én került sor. A sűrű, — korát tekintve — fárasztó program előkészítése hatalmas munkát rótt a rendezőkre. De Ő szívesen vállalta, mondván, hogy itt él a legtöbb magyar, akikkel találkozni akar.

A város határában a polgármester fogadta, majd a Rotundában átadta a város nagy vendégének a város aranykulcsát. Utána hivatalos személyek fogadása, a Kultúrkert meglátogatása, — ahol több neves magyarnak a mellszobra áll, — a magyar iskola megtekintése, különböző egyházak meglátogatása, cserkészcsapatok tisztelgésének fogadása, végül szentmise a Szent Erzsébet templomban — volt az első napi program.

Másnap a Szent Margit templomban misézett és mondott szentbeszédet, majd utána az ottani iskolát látogatta meg. Délután szentmise volt a Katedrálisban, majd a rab nemzetekért égő "Szabadság Láng" meggyújtása és megáldása következett. Este bankett volt a Convention Centerben, amire ezer személy már jó előre biztosított magának helyet.

27-én a Szent Imre templom előtti téren gyülekezett sokasághoz, a templom feljárójáról intézte a szentbeszédét, majd szentmisét celebrált, egybekötve zászló, millenniumi fallfestmény és miseruha megáldásával. Ezután egy kisebb teremben a magyar egyesületek 4-4 tagú küldöttségét fogadta. Ez alkalommal járult elé a Magyar Csendőrök Családi Közösségének a küldöttsége is, az elnök, 5 idős bajtárs kíséretében. Minden csoportot a titkár jelentett be. A gyűrűcsók közben a Hercegprímás úr a következőket mondta:

— "Nagyon ügyeljünk, hogy hitben és hazaszeretben legyünk állandóak."

— "... van egy hatalom, amelyik a békekötés után ott felejtette magát Magyarországon és a társuló hatalmak pedig elfelejtették megmondani, hogy a békekötéssel ki kellett volna vonulnia."

— "A kommunistáknál minden politika. A vallás ugyanúgy, mint a tízparancsolat, vagy a mindennapi imádságunk... s ők, ... mivel ateisták, mindezt a rendszerük ellenségének tekintik."

— "A magyar család szentélyében beszéljeteK... csevegjeteK magyarul a gyermekeitekkel, ... hogy ne csak anyagiakat hagyjatok rájuk, de azt a szellemi örökséget is, amit ti kaptatok."

CSIKORSZÁG

Hercegprímásunk látogatásának egyik fontos állomása volt az Ohio-ban tartott u.n. youngstown-csíksomlyói búcsú.

Ezzel kapcsolatban — dr. Balló István bajtársunknak a K.M.V.-ban megjelent cikkéből vett néhány adattal — megemlékezünk a volt Csík megyéről, ahol Csíksomlyón ma is megvan az ősi búcsújáróhely, amely különösen pünkösd napján a leglátogatottabb.

Csík megye e néven már nem szerepel Erdély közigazgatásában, mert azt az oláhok összevonták Udvarhely megyével és "Hargita" nevet adtak neki.

Csík volt a legkatolikusabb megye és lakosai büszkék voltak arra, hogy sorozáskor — országos átlagban — innen került ki a legtöbb "tauglich" legény.

Lakott terület volt már a kőkorszakban is, amiről a feltárt leletek tanúskodnak.

Ásványi kincsekben gazdag. Van reze, vasa, higanyérc, sója és több mint 2000 borvízforrása. A megye lakosságának fő jövedelmi forrása a "zöldarany", az erdőségek, ahol barnamedve, hiúz, siketfajd, stb. él. Borvizei nemcsak üdítő, hanem mint gyógyvizek is híresek. Jelentősebb, ismert gyógyfürdői: Borszék, Tusnád, Gyilkostó.

Természeti ritkaságok: a Szent Anna tó, Békásszoros, Oltárkő, stb. NevezeteseK a barlangjai, az iszapvulkánok és a mellettük nevezett gyógyhatású gázömlései.

Ipara állandó fejlődésben. Jelentősebbek a bányáipar, a fakitermelés, fém, textil, stb. Ujabban a bútóripar is. A 10,000 lakosú Balánbányán van az ország legnagyobb rézbányája.

Háziipar a fafaragás, kerámia, szöttesek, fazekasipar, csipke.

Kulturális élet: a megyének kb. 50,000 tanulója van, 3000 tanerővel. Magyar iskolák is működnek, de ezek számára pontos adatunk nincs. A csíkszeredai gimnázium 300 év óta működik. 37 énekkar és 50 zenekar van.

Népviselate, formáját és színeinek gazdagságát tekintve igen változatos. A székely nép hűen ápolja a hagyományait és nemzeti sajátosságait. Számos fesztivált tartanak, némelyiken 20,000 néző is megjelenik.

Csíkszereda 1878-tól Csík megye székhelye volt, s az 1967 évi átszervezéssel lelt Hargita megye székhelye, 20,000 lakossal, egyesítve több környező községgel, így Csíksomlyóval is, ami azóta a város egyik kerülete.

Csíkszereda régen széki főkapitányság volt, az 1600-as években épült Mikó várral. Itt kínozták a "mádéfalvi veszedelem" elfogott vezetőit. Itt adták ki 1849-ben a "Hadi Lap" c. forradalmi újságot.

A városnegyedek között Csíksomlyó a legnevezetesebb. Főgimnáziuma 1910-ben költözött át Csíkszeredára. Kolostorában létesült 1675-ben a vidék első nyomdája. A "barokk műemlék-együttes" legnagyobb értéke a kolostor. Eleink itt tartották népgyűlést 1848 okt. 10-én, ahol határozatban mondták ki az egyenlő teherviselést.

A somlyói kolostor lakói a ferences atyák voltak, akiket a nép "barátok"-nak hívott. Valóban, azok is voltak, a nép barátai, vezetői.

Ők hozták át a régi örökségüket Youngstownba és a jelenben — annak szellemében dolgozva — építik a jövőt.

Bizonyára az idén is megtartják Csíksomlyón a pünkösti búcsút, de az idők jele, hogy már kevesebb lesz ott a "harisnya" és a "rokolya", s több a "bóti" ruha. De hisszük, hogy eljön az idő, amikor ismét a rokolyáktól és harisnyáktól lesz színes újra Csíksomlyó, újra zeng a "Boldogasszony Anyánk..." és száll a hálacének a Szűzanyához, aki minden bizodalunk!

Időrendi sorrendben először a Csendőr-szilveszterről számolunk be, amit az East oldali Holiday Inn elegáns, hatalmas termében tartottunk meg. Az időjárás kedvező volt, ami a megjelentek számát emelte.

Sajnos, az idén nem volt egy olyan jótollú író vendégünk mint tavaly, aki színes, átfogó cikkben számolna be erről az évvégi bálunkról. De a tavalyi megállapításait, leírását, elismerését, mint pl. "... utólérhetetlen élmény", a himnusz éneklése "... a menyezetet megemelve szárnyal felfelé..." stb., ugyanígy alkalmazhatjuk az ideire is, mert az hasonlóan, minden szempontból igen jól sikerült. Sőt, ami a látogatottságot illeti, azt mintegy 50 főnyi vendéggel felüt is múlta, hiszen az idén 640 jegynek akadt gazdája, a legtöbb elővételben! Még a hosszú, széles, szőnyegezett u.n. "Lobby"-ban is 12 kisebb asztalt kellett beállítani, hogy mindenkinek tudjunk ülőhelyet biztosítani.

A kitűnő zenekar változatos számaival olyan hangulatot teremtett, ami magyaros viszonylatban is párját ritkította.

Éjfélkor az amerikai és a magyar himnuszt — mint egy betenult ének — ünnepélyes, mozdulatlan "Vigyázz" -ban énekelte a közönség. Átlépve az új évbe, megtartottuk a pezsgősorsolót, ami egyben a hangulat fokozódását is jelentette, de azt is, hogy a zenekar — közkívánatra — a kitűzött időpontnál 1 órával tovább játszotta a hangulatkeltő talp alá valót.

Hisszük, — mert a nagy siker híre szárnyra kelt a városban — és a sok elismerő nyilatkozat azt bizonyítja — hogy mindenki kellemesen érezte magát, így lépett át az új esztendőbe és megelégedetten távozott a csendőr bajtársak köréből.

Itt említjük meg már most, hogy az előző számunkban közölt azon megegyezés, mely szerint ugyanezt a termet a 74-75-ös szilveszterre is lefoglaltuk, megváltozott. De egy most épült új hotel még nagyobb terme máris biztosítva van ezévi szilveszterünk számára.

* * *

Fáradhatatlan elnökünk még alig pihente ki a szil-

veszter rendezésének megterhelő munkáját és rendezte az anyagiakat, máris itt volt a februári csendőrnapi megünneplése.

Az idén március 3-ára kaptunk termet a West oldali ref. egyháznál, ahol az eddigi szombatesti társasvacsora szokástól eltérően — tekintettel a környék kedvezőtlen közbiztonsági viszonyaira — vasárnapra, ünnepi ebédre hívtuk össze a bajtársakat és barátainkat.

Az elnökünk üdvözölte a szép számban megjelent közönséget, külön is az egyes, jelenlevő magyar egyesületek reprezentánsait, majd nt. Elek Áron mondott asztali áldást.

A magyar asszonyok által készített ebéd a legkényesebb igényeket is kielégítő, kitűnően izletes és bőséges volt, amiről mindenki elismeréssel nyilatkozott. Ennek végeztével az elnökünk felolvasta az utolsó év — tudomásunkra jutott — csendőr halottaink nevét, kiknek emlékére 1 perces felállással adóztunk. Majd felkérte az ünnepi szónokot Sirchich Lászlót, a Felvidéki Felszabadító Tanács elnökét emlékbeszédének elmondására.

Vendég-szónokunk, aki meggyőződéses, lelkes híve testületünknek és elmaradhatatlan vendége Közösségünk rendezvényeinek, beszéde folyamán bizonyosságot tett arról, hogy igen jól ismeri a csendőrség történetét alapításától kezdve, annak hivatását, fejlődését, évtizedek során felmutatott eredményeit, nemzetvédelmi és nemzetfenntartó magasz'os szerepét.

Mindezt nagy felkészültséggel, olyan kerek egészbe foglalta össze, olyan meggyőzően és érdekesen adta elő, hogy a közönség — eltekintve a beszéd közbeni többszöri tetszésnyilvánítástól — mondhatni, hogy áhitatos csendben, teljes beleéléssel hallgatta végig és szünni nem akaró tapssal hálálta meg.

Mi, idős csendőrök, akik már számtalan emlékbeszédet hallottunk — sőt egyik-másikunk mondott is — megállapítottuk, hogy ez volt a leg-szívünk szerint szólóbb, különösen, mert egy testületünkön kívüli honfitárstól kaptuk. Amit az előadó nem fűszerezett szuper-dicséretekkel, hanem csak a való tényeket hozta fel — amiben testületünk fennállása óta nem szűkölködött — s az máris dicsére! Nagyszerűen, sőt mondhatjuk szakszerűen felépített beszédére — amiért

— Meghalt berzeviczei és kakaslomniczi BERZEVICZY László g. alez. bajtársunk Barcelonában a m. év augusztus 15-én.

A I. v. háború után, — mint 2 vit. érem tulajdonosa — lépett át a testületünkbe, ahol legutóbb mint a B. M. XX. o-nak előadótisztje szolgált.

Az emigrációban azon kevesek egyike volt, aki Spanyolországban telepedett le, ahol az első nehéz évei után szívós, kitartó munkával, tanulással, jelentős pozícióba küzdött fel magát és az ottani egyetem tanára lett.

Hivatalában igen szorgalmas, segítőkész bajtárs, — amit a kormányzói Legfelsőbb Dicsérő Elismerés is igazol — magánéletében közkedvelt, hű barát volt. A MHBK barcelónai főcsoportjának 17 éven át volt a vezetője.

Rövid betegeskedés után, 75 éves korában húnyt el.

— ZAMBORY Árpád ezds. — volt zombori osztpk. — haláláról kaptunk hírt Ausztriából.

1945-ben ő volt a traunfalli u.n. "Egyesített Csendőrkerületek" táborának a parancsnoka. Az emigrációba kényszerült csendőrök és számtalan csendőr-család sorsán a legmesszebbmenően igyekezett segíteni a nyomorúságos első félévben, amíg a tábor fel nem oszlott. Kapcsolatokat épített ki a megszálló amerikai csapatok parancsnokaival, hogy enyhítse a nélkülözést és némi keresethez juttassa a munkaképes csendőröket.

Köszönettel és szeretettel gondolunk rá. — Élt 77 évet.

— A H.U.-ból értesültünk, hogy Sao Paulóban meghalt nagyalacsonyí BARCZA Jenő ny. alez. bajtársunk. Végigküzdötte az I. v. háborút, majd 1922-ben lépett át a testületünkbe, ahol különböző beosztásokban teljesített szolgálatot 1942-ig, amikor nyugdíjaztatását kérte.

Nagy terveket szőtt és Amerika "meghódításáról" álmodozott Németországban, mielőtt útrakelt Braziliába, amiből azonban kevés valósult meg. — Élt 76 évet.

— Ez év április 2-án meghalt Londonban KOVÁCS Ferenc thts. bajtársunk.

Egyik alapítója volt az Angliai R. K. Magyar Egyesületnek, valamint a Mindszenty Otthonnak is.

Temetésén több mint 100-an vettek részt. Ravatala

nemzeti zászlóval volt letakarva. A búcsúbeszédet Kútsár Lajos bajtársunk tartotta és ő helyezte a csendőrök koszorúját a sírjára.

Legutóbb az ungvári nyom. alosztálynál teljesített szolgálatot.

Húséges jó bajtárs, segítőkész barát, igaz, becsületes régi csendőr volt. — Élt 67 évet.

— A Magyar Csendőrök Családi Közössége szomorú szívvel jelenti, hogy Közösségünk alapító tagja és első elnöke v. BORGÓY János örgy. ez év május 2-án, sok, sok, türelemmel viselt szenvedés után meghalt Clevelandban.

Az I. v. háború idején még mint középiskolai diák, önként vonult be katonának. Rövidesen a frontra került, ahol megszerezte az I. o. ezüst vitézségi érmet. A háború után a pécsi "Zrinyi Miklós" közrendészeti akadémián, majd az egri "Vámörtiszt Képző" tanfolyamon kapott további kiképzést. Innen jelentkezett a csendőrséghez, ahol 1930-31-ben elvégezte a főtiszt tanfolyamot. Próbaszolgálat után különböző beosztásokban szolgált, így mint győri sznypk., majd nyom. alosztpk. Újvidéken, 1943-tól pedig osztpk. volt Beregszászon. Az emigrációban nehéz munkával, de töretlen akaraterővel biztosította a megélhetését, amíg csak az egészsége megállást nem parancsolt.

Úgy a háborúban, mint békében kiválóan megállta a helyét, exponált beosztásaiban előjárói megalégedését vívta ki, amit mutat, hogy kormányzói Dicsérő Elismerésben is részesült.

Kemény, szókimondó, meg nem alkudó katona volt, de e mellett segítőkész, jószívű igaz bajtárs és barát.

Ravatalánál, ahol igen sok csendőr-bajtársa jelent meg, az elnökünk mélyen meghatódva búcsúztatta, kiemelve háborús és béke-érdemeit.

Gyászolják: felesége, gyermekei, unokái, — velünk együtt.

— A "Vitézi Tájékoztató"-ból értesültünk, hogy Ausztriában a közelmúltban meghalt v. HALMY József ezds. bajtársunk.

Az I. v. háború Vaskoronás tisztje a 20-as évek elején lépett a testületünkbe, ahol szárny, iskola, osztály, végül mint kerpk. szolgált.

Az emigrációban az osztrák postánál kapott alkalmazást, ami később nyugdíjban léte alatt is biztosította a megélhetését.

Háborús kitüntetései a hadi, a békében kiérdemelt kormányzói Legfelsőbb Elismerés és a Magyar Érdemrend lovagkeresztje pedig a békeszolgálatban kifejtett érdemeiről tanúskodnak. — Élt 82 évet.

Az ausztriai v. Székkapitány búcsúztatta el és koszorúzta meg a ravatalát.

Bajtársaink, nyugodjatok békében!

— A New Yorkban megjelenő Transilvania c. erdélyi tájékoztató közli, hogy özv. v. SZATHMÁRY Lajosné, aki 40 évi tanítás után, mint gyémánt-diplomás pedagógus ment nyugdíjba, 88 éves korában Budapesten közúti balesei következtében elhunyt.

A Torontóban élő fia — bajtársunk — Édesanyját vesztette el.

— Woodbridge-ben ez év elején meghalt ZALÁNTAY János bajtársunk felesége. Férje, fia és tisztelőinek sokasága kísérte utolsó útjára.

A gyászoló családoknak őszinte részvétünket fejezzük ki.

A CSALÁS KIRÁLYNŐJE

Közli Szabolcsi Béla

1964 április közepén hat ajánlott levél érkezett a svájci Zürich-ből hat különböző New York-i bankba, melyben a különböző nevű feladók a bankszámlájukról sürgős pénzáttalást kértek egy megnevezett svájci bankba. Mind a hat esetben délamerikai volt az átutalást kérő egyén és a levélben megjelölt bankszámlák, nevek és aláírások megegyeztek az átutaló bankokban lévő nyilvántartásokkal. A levelek úgy lettek feladva, hogy a hat new yorki bankból a pénz csaknem egyidőben érkezett Zürichbe, ahol két napon belül valamennyi átutalást, összesen 96,000 \$-t fel is vettek.

Ugyanezen a héten hét másik levél érkezett Franciaországban tartózkodó délamerikai turistáktól négy másik

new yorki bankba, melyek szintén pénzáttalást kértek. A hét átutalást kérő levél összege 150,000 \$-t tett ki. Ebből 150,000 \$ át is lett utalva és ki is lett fizetve hat kérelmezőnek. A hetedik átutalásnál azonban valami fennakadás volt. Ebben az esetben ugyanis, a 20,000 \$ átutalást kérő és magát Embler Bernátnak nevező egyén bankszámláján csak 13,000 \$ volt. Így a bank táviratot küldött Argentínába Emblernek, melyben értesítette, hogy a kérése így teljesíthetetlen. Mivel azonban a táviratot megkapó igazi Embler nem utalt át pénzt Franciaországba, nyomban értesítette erről az argentin rendőrséget, mely közölte a tényeket az Interpollal. Az ügy az Interpol "D" csoportjához került, ahonnan a nemzetközi rendőrségi rádiók és géptávirók azonnal értesítették a hozzájuk tartozó államok rendőrségeit.

* * *

Az ügy előzményéhez tartozik, hogy Nemecek Mária, aki Prágában született 1937-ben, a háború után özvegy anyjával Németországba került, ahol az anya férjhez ment egy nyugdíjas francia diplomatához. Ennek halála után az anya és lánya előbb Párizsba, majd onnan Boliviába költözött. Mikor a kis Mária 15 éves lett, mindketten a brazil Sao Pauloba kerültek, ahol Mária ragyogó nővé fejlődött. Itt ismerkedett meg egy idősebb férfivel (Esterházy De Galanta) akitől 1960-ban kislánya született és hogy a gyermeknek neve legyen, a férfi a halálos ágyán feleségül vette Máriaat.

Férje halála után a csinos, fiatal özvegy egy gépkocsi bemutató vállalatnál kapott alkalmazást, ahol összeismerkedett egy Martinez Oswald nevű argentin állampolgárral, akivel alaposan összebarátkozott.

Martinez neve már előzőleg többször szerepelt a különböző délamerikai újságokban, mivel a rendőrség kisebb-nagyobb bankcsalásokért kereste, de ügyes név és lakásváltoztatásokkal mindig elkerülte a letartóztatást.

Ebben az időben, 1960-61-ben Szuman Tadeo, kit barátai csak "Dick"-nek neveztek, vontta magára a rendőrség figyelmét. Dick kisebb-nagyobb sikeres csalások után néhány társával 700,000 \$-értékű traveler's csekket lopott a montevideói repülőtéren lévő postahivatalból. Ennek beváltására egy bandát szervezett, mely egyik főhadiszállását

Európában ütötte fel. Ebbe az akcióba bevonta féltestvérét Rick-et is, ki Párizsba utazott és ott maga köré gyűjtött néhány csalót és pénzhamisítót. Később — az Interpol becslése szerint — ez a banda elérte a 100 főt és a fontosabb személyek a nemzetközi csalók legjobbjaiból lettek összeválogatva. Volt köztük pl. 19 olasz, 3 német, 3 spanyol, 3 perui, 2 cseh, 2 mexikói, és 1-1 francia, osztrák, belga, palesztinai, paraguayi egyiptomi és brazil.

Ebbe a csoportba lett bevonva Martinez is aki átment Európába és áthívta a fiatal özvegyet, Máriát is. Martinez előbb itt csak kisebb beosztásokat kapott, de lassan annyira felküzdötte magát a "ranglétrán", hogy az Interpol az európai csaló-központ, az olasz rendőrség pedig a "South American Gang" vezetőjének tekintette.

A banda mindig párosan dolgozott, egy nő és egy férfi, ahol a nő mint feleség, vagy titkárnő szerepelt. A lopott és hamis csekkek beváltásán kívül a banda másfajta bankcsalásokkal is foglalkozott, így pl. a már említett hamis bankátutalásokkal is. Ez nem okozott nekik nagy nehézséget, mert Délamerikából bőrend számra kapták a kitöltetlen útleveleket és egyéb, igazoláshoz szükséges nyomtatványokat, melyek kitöltését a bandához tartozó gyakorlott név-aláírás-hamisítók végezték.

1964-ben Dick barátnőjének 17 éves leánya vitte a hamisított papirokat Párizsba, ahol a francia rendőrség a "B" egyénei útján értesült a dolgról. A lányt letartóztatták, lakásán házkutatást tartottak. Bár a leány nem sokat tudott a bandáról, de azért az eredményt közölték az Interpollal, mely előtti most lett világos, hogy a bűnszövetkezetet Délamerikából irányítják.

A banda második letartóztatottja Bach Monica, a Szuman Rick féltestvérének Dicknek a barátnője lett. Monica ugyanis meglátogatta Rick édesanyját Braziliában, ahonnan két aktatáska hamis készpénzt hozott magával. Monica egyenesen Olaszországba ment, ahol azelőtt sohasem járt, s így fölöslegesnek tartotta az álnév használatát. Az olasz rendőrség azonban az Interpol értesítése alapján megtudta a kilétét és letartóztatta.

A harmadik letartóztatás Libanonban történt és erre Mária szépsége adott okot. Ugyanis egyik csekk beváltásá-

nál Mária kedvessége és szépsége annyira leltűnt az egyik libanoni banktisztviselőnek, hogy meg akarta hívni vacsorára. Mikor bankzárás után kereste a nőt titokban leírt címén, küldte, hogy az hamis! Erre azonnal értesítette a rendőrséget, az pedig nyomban az Interpolhoz fordult. Így történt aztán, hogy amikor Mária Damaszkuszon át bérelt autóval a szíriai határra érkezett, ott letartóztatták.

Mária 3 és félhónapig volt Libanon börtönében, ahonnan 15,000 \$ biztosíték ellenében szabadlábra helyezték és a banda egyik tagja hamis papirokkal kicsempészte az országból.

Mária a libanoni hatóságok szerint 48 óra alatt 73,000 \$-t szedett ki hamis csekkekkel az ottani bankokból, ezért aztán az ottani nyomozók a "Csalás Királynője" jelzöt adták neki. Közben a róla szóló vádoló adatok állandóan szaporodtak az Interpol központjában.

Mária álnéven visszatért Olaszországba, ahol a kiszabadulás öröme a barátjától egy fehér Jaguár kocsit kapott. Ezt közösen választották ki és annak papírjait — pontos cím megadása nélkül — a milánói főpostára "Post restant"-ra kérték. Erre a rendőrség felfigyelt és mivel az eladó ügynök az asszonyt fényképről felismerte, kinyomozták a kocsit rendelő lakhelyét és az Interpoltól kapott terhelő adatok alapján Máriát ismét letartóztatták.

Ettől kezdve az Interpol segítségével egymásután fogták el a banda tagjait a különböző országokban, melyet végre, hat éves nehéz, de eredményes küzdelem után véglegesen felszámoltak.

* * *

(Forrásmunka: Michael Fooner, *Interpol*. Chicago.)

AUSZTRIA ELSŐ TALÁLKOZÁSA A ZSANDÁRSÁGGAL

Napóleon 1805-ben legyőzte az osztrák hadsereget és elfoglalta Bécsset. Ugyanennek az évnek a végén, dec. 3-án Linzben kibocsájtott egy császári rendeletet, mely az elfoglalt osztrák területen felállítandó Zsandársággal foglalkozik.

Napóleon e rendeletében a közbiztonság helyreállításának szükségességével indokolta a Zsandárság felállítását. Ez ott egy eskadron Zsandárság volt, amely két részből

állt: a.) egy francia részlegből, melyben három hivatásos zsandártiszt, nyolc hivatásos zsandár tiszthelyettes és negyven zsandár volt; és b.) egy osztrák részlegből, melyben kettőszáznegyven osztrák pótzsandár volt. Ezek úgy lettek összeválogatva, hogy a nyolc osztrák közigazgatási körzet mindegyike harminc-harminc pótzsandárral volt képviselve.

Az eszkadron parancsnoka egy francia zsandár ezredes volt Bécs székhellyel, helyettese egy francia zsandár százados, ki Linzben és a harmadik tiszt egy zsandár hadnagy, ki Braunauban állomásozott. A nyolc zsandár tiszthelyettes, mint körzetparancsnokok, Ausztria közigazgatási körzeteinek erre a célra kijelölt városaiban állomásozott. Onnan irányították és ellenőrizték az állomáshelyükön lévő öt pótzsandárt és a körzetükben állomásozó öt másik őrsöt, melynek mindegyikéhez egy francia zsandár és öt osztrák pótzsandár tartozott. A zsandár-körzet parancsnokainak és az alája tartozó őrsöknek állomáshelyét az osztrák kormányzó jelölte ki az eszkadron parancsnokának javaslata alapján.

A pótzsandárok kiválogatása a következőképp történt: minden osztrák közigazgatási körzet vezetője összeállított egy névsort azon önkéntes osztrák jelentkezőkről, akik 1.) kifogástalan erkölcsi magaviseletűek voltak, 2.) ugyanabban a közigazgatási körzetben laktak, 3.) a huszadik életévüket elérték, és 4.) saját maguk, vagy szüleik kisebb-nagyobb földdarabbal rendelkeztek.

Az osztrák pótzsandárok ugyanazt a fizetést kapták, mint a francia zsandárok, ezenfelül ellátták őket egyenruhával, egy puskával, karddal, tölténytáskával és két pisztollyal. A pótzsandárok szolgálati idejük alatt ugyanazon hadi törvények alá tartoztak, mint a francia zsandárok.

A zsandár eszkadron feladata a következő volt: 1.) A közbiztonság és a közlekedés zavartalanságának fenntartása az országúton, 2.) a rend és a közbéke megtartása a piacokon és vásártereken, 3.) a lakosság csoportosulásának és lázadásának megakadályozása és 5.) rendfokozatra való tekintet nélküli letartóztatása minden francia katonának, aki az osztrák lakosság ellen bármiféle bűncselekményt, vagy törvénysértést követett el.

A zsandár területi-körzet parancsnoka minden polgári egyén letartóztatását azonnal köteles volt jelenteni az oszt-

rák közigazgatási-körzet vezetőjének és saját parancsnokának. A francia katonai egyének letartóztatását csupán az utóbbinak kellett jelentenie. Ezenkívül minden ötödik napon egy összesített jelentés ment a Bécsben lévő eszkadron parancsnokának a körzetben előfordult közbiztonsági eseményekről. Az eszkadron parancsnoka időről-időre jelentést tett Ausztria kormányzójának a zsandárság mikénti működéséről, melyért a parancsnok személyileg felelős volt. Mind a három zsandártiszt köteles volt gyakran megsejmelni az alárendelt alakulatait, azokat ellátni megfelelő utasításokkal, hogy ezáltal a közbéke és rend fenntartása teljes mértékben biztosítva legyen.

Napóleon bukása után ez a Zsandárság megszűnt Ausztriában, de harmincnégy évvel később lombardiai mintára azt visszaállították.

Forrásmű: Neubauer Ferenc, "Die Gendarmerie in Österreich. Gráz, 1925."

Dr. Rektor B.

(Fenti érdekes cikk nyomán feltűnik Napóleon hatalmas szervező-készsége, előrelátása, aki szükségét látta — bizonyára francia mintára — az elfoglalt területen — megszervezni ezt a katonai közbiztonsági alakulatot. Lehetséges, hogy a körzeti beosztások, parancsnokságok mintául szolgáltak a kb. 65 évvel később Erdélyben létesített csendőrségnek (L! 3. sz. E.É.), amelyből azután Török Ferenc tbk. — az első felügyelőnk — kiépítette, megszervezte a mi testületünket is.

A 8 francia zsandár thts. bizonyára olyan szárnyparancsnok féle volt, a 6-6 őrsé felett. Az 1-1 francia zsandár pedig a mi nyelvünkön, őrsparancsnok lehetett. A feladatkörük az akkori állapotoknak megfelelő volt. Ezek közül legérdekesebb az 5. pont, a renitenskedő francia katonák letartóztatása. Ha nálunk odahaza — különösen 1945-48-ban — ilyen hatásköre lett volna a "népidemokratikus" rendőrségnek, bizonyos, hogy az összes börtönök durig lettek volna garázda ruszki tovarisokkal. — Szerk.)

EGYIK, LEGRÉGEBBI CSENDŐR CSOPORTKÉP

1. sor: Nemes Koreska Vilmos főhadnagy — Westerstetteni gróf Beckers Alfonz őrnagy — verebélyi Marssó Lőrincz hadnagy
2. sor: Szentmihályi Lajos hadnagy — Gálffy Gyula fhdgy. — Bándy Balázs szdsz. — Altorjay Imre fhdgy. — Szabó József hdgy. — Várbogyai Bogyay Vincze hadnagy.
3. sor: Misnay Jenő hdgy. szv. — Echmann István hdgy. — László Albert fhdgy. — Tisóczky László alezredes — Dombrádi Nagy Gyula fhdgy. — verebélyi Marssó György hadnagy — Bazsó János fhdgy. szv.
4. sor: Hólek László hadgy. — Soltész Izidor hadgy. — Horváti Horváthfy Albert százados — Varjasy József hadgy. — Szalay Béla hadgy. — Adorján Lőrincz hdgy.
5. sor: Cserniczky Ede hdgy. — Hilibi Haller Béla százados — Vályi Kálmán hdgy.

A csoportkép alatti szöveg; "M. kir. csendőrségi tisztikar. Kassán, 1883." Fent ábrázoltak közül legtovább szolgált (1914-ig) Marssó György ezds. budapesti cső. ker. pk., valamint Altorjay Imre tbk., cső. felügyelő (1912-ig), aki a Marssó fivérek mozaikjára volt. (Szendr.)

Nemrég, egy korra és nemre nézve vegyes, kedves társaság gyűlt össze L. bajtársunk lakásán. Pletykák helyett érdekes témák, problémák vetődtek fel, többnyire magyar vonatkozású ügyek, amiket aztán pró és kontra megtárgyaltak. Így került sor az emigrációnkban utóbb megjelent magyar könyvekre és újságokra. Ez utóbbiak között szóba jött a kitűnően szerkesztett "Hadak Utján" is. Ezen kapva, a házigazda elővette annak legutóbbi — március-áprilisi számát és annak "A magyar-szlovák együttélés torzképe" című cikkét — melynek alcíme: "Megjegyzés Habsburg Róbert torontói előadásához" — vették bírálat alá. Illetve nem magát a cikket bírálták, amelyik döntően visszavág a H. Róbert ferde megállapításainak, hanem az akaratos, vagy téves ferdtéseket, amikre a cikk hivatkozik, s amiket a házigazda felolvasott. Sajnálatos, hogy ez a Róbert főherceg, aki Ottó főhercegnek második, s mint fi-testvére a legidősebb, ilyen helytelenül látta és látja a magyar-szlovák helyzetet, s ezzel a történelem-hamisítással elő is mert állani. Sajnos, nem tudjuk, hogy az előadását — amelyik, mint olvassuk, a SLOWAKEI c. lap egyik számában is megjelent — milyen társaság, kik előtt tartotta, s azt sem, hogy milyen nyelven. De kötve hisszük, hogy magyarok előtt, mert azok között bizonyára lett volna néhány karakán "fickó", aki a rosszindulatú ferdtések miatt parázs tiltakozást rendezett volna. Viszont ilyenről —kk— a válasz szerzője nem tesz említést a H.U.-ban.

Szóval, ez adott impulzust, hogy a jelenlevők elmondják, ki, mit tud, hallott, vagy tapasztalt — zömmel — a magyarországi Habsburgok magyar-nyelvkészségéről.

Elsőnek a messzeföldről jött legkorosabb bajtársunké a szó. Ő amit tud, ugyancsak kor szerint kezdi azzal, hogy Ferenc Józsefről — ha túlzás is — e téren csak annyi maradt fel, hogy "Natyon szep, meg fatyok elekedve". József Nádor viszont, akit népszerűsége miatt köznyelven csak "Palatínus Jóskának" neveztek, jó magyar érzelmei miatt sokszor összekocant Béccsel. Ő volt az, aki a vándorcigányokat külön falvakban próbálta letelepíteni — némi sikerrel — és egész vagyont költött erre a célra. Fia József tábor-

szernagy, akit bátorsága, a magyar bakák iránti gondoskodó szeretete miatt "József Apánk"-nak neveztek el a Doberdón küzdő honvédeink, továbbá ennek fia József Ferenc főherceg, tökéletesen beszélt magyarul. Itt azután elmeséli régi alcsúti élményeit — amit egy külön cikkben közlünk — azzal, hogy Augustza főhercegasszony is milyen jól beszélt magyarul. De hát, — mondta — ott Alcsúton, a magyar néptengerben ez természetes és nem is lehetett másképp.

Megemlíti még hallomás után Albrecht főherceget, akinek Magyaróvár környékén volt nagy birtoka. Ott szolgált sok éven át v. S., kebelbeli bajtársa mint szárnyparancsnok. Ő mesélte, hogy Albrecht igen jól beszélt magyarul. Szinte baráti viszonyban voltak, bejáratos volt hozzá, s mint jó puskás, a birtokán szabadon vadászhatott. De a hozzánk való húzását legjobban dokumentálja az, hogy egy tűzgyökeres magyar lányt vett feleségül — névszerint Becskay Katalint —, aki a hortobágyi iskolának volt tanítónője.

Most a Németországból vissza-visszalátogató Nagyasszony vendégünk kért szót. Elmeséli, hogy pár éve Portugáliában járt, csendőr rokonokat látogatni. Itt találkozott egy társaságban József Ferenc főherceg legidősebb fiával, József Árpáddal, annak feleségével és 4 gyermekükkel. Az apa hibátlanul, de a felesége is, aki egy Loewenstein hercegnő, bár akcentussal és szórendi nehézségekkel, de folyékonyan beszéli a nyelvünket. Amikor a gyerekekhez magyarul szóltak a szülők és vendégünk is, azok magyarul válaszoltak.

Ezzel szemben megjegyzi, hogy a múlt télen Zita anyakirálynénak a svájci TV-ban tartott előadása át volt itatva a magyarok elleni antipátiával. Ezt ott a szomszédban, Németországban sok magyar hallotta és fel voltak háborodva. Csodálkoztak, hogy ezt a fia Ottó nem tiltotta meg.

Itt, mint közbeeső témát megtárgyaltuk Ottó fhg-t is, aki köztudomás szerint tökéletesen bírja a magyar irodalmi nyelvet, gyakran tart értékes előadásokat Németországban magyarok előtt, no és, azokon sosem galoppozza el magát Magyarország kárára, mint a cikkünk elején ír Róbert öccse, Ottó fhg. egyik "Tájékoztató"-jában a magyar nyelv-

tudásáról azt írja, hogy tulajdonképpen ő nem tanult magyarul, hanem neki a magyar, anyanyelve. Kettős anyanyelvű a némettel együtt. A magyar irodalmat, amit legjobban szeret, két pannonhalmi bencés atyának köszönheti, akik megszerették vele azt.

E kitérő után kitűnő előadónk elmeséli, hogy ugyancsak Portugáliában találkozott özv. Horthy Istvánnéval is, aki most egy angol ezds. felesége. Beszélgetésük közben természetesen szóba jött a fia, "Istvánka" is, az egyetlen Horthy unoka. Az édesanya elmondta, hogy a fia jelenleg családjával együtt Indokínában él, mint mérnök, ahol válását feladva, egy ottani szubud szekta tagja, vagy talán már annak papja is. Egy szóval sem említette, hogy a fia vele magyarul levelezne, mint ahogy azt nemrég egy időszaki magyar lap írta.

Következő felszólaló a megdöbbenő név, dátum és személyismerettel rendelkező barátunk, az egykoron rendőrkapitány, most gyári "melós" volt.

"Nekem is van egy rövid, de velős Habsburg sztórim. A 50-as években egyszer ügyeletes voltam a pesti Bábszínház egyik gyerekelőadásán. Az apróságok hatalmas serege töltötte meg a termet, köztük József Ferenc főhercegnek is néhány csemetéje a megfelelő kísérettel. Az előadás fő pontja Jancsi és Juliska ismert meséje volt a Vasorrú bábával.

Az előadás alatt visongások, szepegések aszerint, hogy kit, hogy zaklatott fel az izgalmas történet, mikor kellett Jancsin és Juliskán sajnálkozni.

A színház igazgatója Réz István barátom az előadás után a gyerekek közé jött és közülük többet megkérdezett, hogy mi a véleménye a látottakról? Persze valamennyi sajnálkozott Jancsin és Juliskán és elítélően nyilatkoztak a gonosz bábáról, akit be kellene zárni, meg kellene sütni, stb.

Réz Pista, — aki természetesen előre értesítve lett a kis főhercegek látogatásáról — végül odamegy a nevelő és nevelőnő közt ülő egyik kis Habsburghoz és megkérdezi, hogy kis fenség, mit csinálna azzal a lelkeilen boszorkánnyal? A gyerek felnéz az igazgatóra és minden megilletődés nélkül — bár bizonyára ez élete első interjúja — röviden,

haragosan és minden akcentus nélkül ennyit mondott: "S...-be kell rúgni azt a vasorrút!"

A nevelőnő felszisszent és máris igyekezett elvinni a gyerekeket a "botrány" színhelyéről. Mi pedig körülállók azt mondtuk: "Remek!"

Ez a kis főherceg, aki feltehetően az előbb említett József Árpád, biztos, hogy holta napjáig nem felejtí el a nyelvünket.

Sajnos — fejezte be barátunk — más kapcsolatomban nem volt fenséges körökkel."

Későre járt az idő, s több "fenséges téma" nem lévén, a társaság mozgolódni kezdett. Így e frappáns kis "sztóri" után a házigazda csak rövid ízelítőt adott a személyes Habsburg élményéből.

"Most csak annyit, hogy én valamennyieteket lepípáltam, mert én nemcsak főhercegekkel, hanem egy koronás királlyal, IV. Károllyal is "társalogtam", sőt! "paroláztam" is. 1917 elején az erdélyi fronton, engem tüntetett ki a tüzér dandár azzal, hogy Gyergyóditrón, az ott működő hadsereg kiküldötteit fogadó Károly király előtt a dandár tisztikarát képviseljem. A szemle során Őfelségének két kérdése volt hozzám, egy hosszabb üzenete az állásban lévő tisztikarnak, végül egy pár szavas — személyemnek szóló — dicsérete. Elég lassan — mondjuk meggondoltan — de folyékonyan beszélt. Nem keltette azt a benyomást, mintha betanult szöveget mondana. Közben csak egyetlen szót — egy igét — használt helytelenül, ami igazán megbocsátható. Aki részletesen akarja tudni ezt a hatalmas élményemet és szóról-szóra olvasni — az általános vélemény szerint megnyerő modorú és fellépésű — fiatal király szavait, megtalálhatja majd a következő E.É.-ben, ahol részletesen fogom azt ismertetni."

Ezzel véget is ért a Habsburgokról folytatott beszélgetés és minden vita nélkül leszögeztük azt, hogy a magyarországi Habsburgok, különösebben József Nádor leszármazottai mindig igazodtak a mi viszonyainkhoz, s mert magyar nevelést is kaptak, magyar levegőn nőttek fel, magyar társaságokkal is érintkeztek, így nemcsak a magyar földhöz kötött életkörülményeik miatt, de talán érzelmileg is vonzódtak a magyarsághoz.

II. VILÁGHÁBORU UTOLSÓ NAPOK EMLÉKEIBŐL

1944 szeptember végefelé Ungváron kaptam beosztást mint közrendészeti előadó, az 1. hadsereg közigazgatási parságnál, Pintér vörge. úr mellé.

Teendőim: út és vasútvonal biztosítás, partizánok elleni védekezés kidolgozása, stb.

Itt ért Kormányzó urunk október 15-i emlékezetes parancsa.

A Kárpátok felől már ide hallatszott az ágyúk hangja, ahol hős csendőreink is bevetésre kerültek. Izgalmas napok, rossz hírek!

Előkészület Ungvár kiürítésére. Parancs, hogy a Kárpátaljai Kormányzóság és az 1. hadsereg közigazgatási parságának — mint szállásszabályozó tiszt — Putnokon biztosítsak elhelyezést. Beosztottjaimmal gépkocsikon elindultunk. Utunk gyötrelmes volt, mert a főútvonalról a jövő-menő német és honvéd járművek leszorítottak a mellékutakra. Így csak lassan haladhattunk célunk felé Sátoraljaújhelyen, Miskolcon át Putnokra, zuhogó esőben, néhol tengelyt-kötő sárban. Putnok tömve volt katonasággal, menekültekkel, így a hatóságok még a környező falvakban sem tudtak helyet biztosítani. Telefonon Ungvárt nem lehetett megkapni, hogy a helyzetet jelenthessem. Így Lillafüredre mentem át, ahonnan a nagy-vezérkar számára a Zsófia tonnyhegy alatt létesített óvóhelyről — amely minden szervvel összeköttetésben volt — beszélhettem Ungvárral. Jelenttem a putnoki helyzetet és Ózdot javasoltam településre, ahol bombabiztos óvóhelyek vannak, ellátva a legmodernebb felszereléssel. Ezt az ungvári Kormányzóság elfogadta. Innen vissza Putnokra, majd a beosztottjaimmal Ózdra mentem át, ahol az üzemigazgatóságok jóváhagyásával megkaptuk a szükséges térhelyeket. Pár nap múlva ide meg is érkeztek a Kormányzóság és az 1. hadsereg közíg. szervei. Ez utóbbi parság 2 tiszt, 32 fő csendőrből álló osztaga parancsnokságom alá lett rendelve. Később 30 fős lovascsendőr osztagot is kaptam R. fhdgy-gyal, de ezeket 2 hét múlva elvezényelték. Bánréve-Ózd-Borsodnádásd között záróvonalat szerveztem, amit 2 fős járőrök portyáztak a csellengő honvédek összeszedésére. Bekapcsolódtunk ellenséges ejtőernyősök felkutatásába, erdők átfésülésébe is.

Majd parancsot kaptam, hogy a miskolci polgármesterrel szervezzem meg a tárolt élelem elosztását. Ez alkalommal láttam távolról a zsolcai kapunál, Zsolca felől közeledő 5 szovjet tankot. Ezekből négyet a műutat lezáró tankehárító tüzérségünk — kiváló teljesítménnyel — kilőtt, egy visszafordult.

Pár nap múlva parancs jött, hogy tisztek és altisztek Miskolcra telepítsék ki Ózdra a hozzátartozóikat. Én is akkor hoztam ki az ott már veszélyben lévő családomat. Miskolc akkor már tüzérségi és aknatűz alatt volt. A Diósgyőr és a miskolci állami borpince közötti vonalat csendőrök tartották. Sajószentpéternél az utunkat már pásztázta az orosz tüzérség. Nem volt kellemes út — a családom miatt! Miskolcot december 3-án foglalták el a szovjet csapatok.

Az ellenség közeledése miatt a hadsereg közíg. parság Jolsvára települt át, itt töltöttük a karácsonyt. De 1 hét múlva innen is tovább szolt a parancs, — Breznóbányára! Menni, menni, ez volt a sorsunk! Szálláscsinálókként szlovákul beszélő csendőröket küldtem előre autón. Követte őket egy szekérszlop a katonai és magánholmijainkkal, 2-2 fegyveres honvéddel. A közíg. parság, tisztek és altisztek másnap indultunk utánuk, havas, vadregényes tájakon, harmadrendű utakon. Itt már látszott a partizánok tevékenysége, német személy és teherkocsik roncsai. De nekünk bántódásunk nem esett. A hírek szerint a magyar átvonulókat a partizánok nem bántják. Velünk legalábbis ez történt! Ennek dacára Breznóbányán kellemetlen meglepetés fogadott. A ránk várakozó szálláscsinálók jelentették, hogy az előre küldött szekereket a rajtuk lévő összes kincstári és magánholmival a partizánok elvitték. A jó hírek tehát csak részben voltak igazak és ha azoknak nem hiszünk, erősebb fegyveres kísérettel ez bizonyára nem történik meg. Két nap múlva a honvéd kocsisok, — lovak, szekerek és cók-mók nélkül — bevonultak, bántódásuk nem esett, a partizánok szabadon engedték őket.

A hadsereg parság rendelete folytán itt megszűnt a közíg. parság és az, a Menekültek Táborparancsnoksága elnevezést kapta, melynek parancsnoka v. Zirczy cső. ezds. lett, helyettese pedig én. Zirczy ezds. Miskolcon volt vitézi székkapitány, onnan vonult vissza beosztottjaival és a hi-

vatala irataival Breznóbányára. Az átszervezés indokolása az volt, hogy a harcoló alakulatok hátsó lépcsőinél, így a vonatonál, stb. ti-k és alti-k hozzátartozói nem lehetnek, így azok leadandók és Breznóbánya környékén összpontosítandók. A mieinken és a Szlovákia különböző részeiből menekült, főleg magyar származásúakon kívül igen sok székesfehérvári volt, mely város már addig is kétszer cserélt gazdát és akik — legnagyobb részben nők — a szovjet katonák szadista kegyetlenkedéseiről, sokan mint szenvedők tanúskodtak. A menekültek tábora erősen megnövekedett. A táborhelyek megszervezése, ellátása, roppant nagy gonddal, fáradsággal járt, amit fentnevezett kiváló parancsnokunk és bajtársunk körültekintő irányításával szerveztünk meg, karöltve a szlovák hatóságokkal, akik nagy segítségünkre voltak, hiszen sok szlovák állampolgár is volt a menekültek között. De alig lejeződött be a szervezés és a település, jött a parancs, hogy a menekültek táborát Trencsénteplicre telepítsük át vasúti szerelvényen! Újabb szakadatlan munka, nehézségek — és gond! Még szerencse volt, — vagy a jó szervezés és előrelátás — hogy minden tehervagon el volt látva rajkályhával, így a hazájukból kiüldözött szerencsétlenek legalább a beállott nagy hidegtől nem szenvedtek. Afeletti nagy fájdalmukat, hogy szeretett szülőföldjüket beláthatatlan időre el kell hagyni, nem kárpótolták és vigasztalták őket a Kárpátok egyébként fényes tájai.

A menekültek Trencsénteplicen és a környező falvakban, a parancsnokság a teplici fürdőtelepen, a régi, volt magyar honvéd üdülőben — mely különösen az I.v. háború idején volt igénybe véve — nyert elhelyezést. Az üzemben lévő gyógyfürdőt mi is használhattuk.

Ez az "üdülés" 1 hónapig tartott, mely alatt a környék számos táborának létesítése, megfigyelése és ellátása, a számtalan kérelem és panasz elintézése, vagy enyhítése volt a feladatom. — De innen is tovább űzött a sors, — közvetlenebbül a Vágsellyén lévő hadsereg parság rendele. E szerint a menekült tábor vasúti szállítmánnyal települjön át a dunántúli Szentlénártra. Március 20-án indult az első szerelvény. Reméltük, hogy előrelátó, helyes az intézkedés, hiszen itt Északon már közeledett az ellenség, viszont hittük, hogy a Dunántúlt tartani tudják a csapa-

taink. Sajnos, hiú remény volt! Én megváltam a tábortól és a családomtól is, hogy a kapott parancs szerint a csehországi Brünntől K-re lévő Kromjezsizsbe induljak útba a 52 fős alakulattal, ahol feladatom lesz a lemaradt csapatrészek, vagy egyesek összeszedése, ha lehetett, a csapattestükhöz, ha nem, akkor a legközelebbi hasonló fegyvernemhez való átadása, az újonnan érkező alakulatoknak szállásbiztosítás, stb. E mellett feladatom lesz a hadsereg parság alá tartozó cső. nyom. alosztállyal karöltve a partizánok elleni védelemmel kapcsolatos teendők kidolgozása és kiadása, mert ezen a területen a tevékenységük már igen nagy volt és veszteségekkel járt. Így tehát elbúcsúztam Zirczy ezds-től és a családomtól. Csak hetekre, vagy hónapokra? Nem! Nyolc év lett belőle! — Kromjezsizsben is volt teendőnk elég! A partizánok között híres volt a "Vörös Olga" nevű, igen tevékeny csoport, amelyik sok munkát adott. Ezek pl. elfogtak egy német tábornokot a törzskarával, majd egy teljes német sütődét a személyzetével, meggyilkoltak 6 cseh férfit, akik nem engedelmességek nekik, stb. stb. Bekapcsolódtam csoportommal egy zászlóalj akciójába, amikor egy terület átkutatása során több partizán foglyot ejtettünk.

De innen is tovább, — Nyugat felé! Visszavonulás a németekkel s a hozzájuk csatlakozott Vlaszov ukrán hadsereggel. Ekkor már láttuk az elkerülhetetlen, közeledő, szomorú sorsunkat.

A hadseregcsoport nagy része, kórházával velem és a cső, csoportommal együtt fogságba esett a csehországi Lutzse közelében.

Irtunk pedig ekkor 1945, május 12-et.

Sy — Ky

* * *

Megjegyzés:

A menekültek tábora Szentlénártról március 28-án tovább menekült, nyomukban a fenevadakkal. Nehéz, súlyos menetek nap, mint nap, többször géppuskar és bombázás közepette, míg végül átlépheték az Enns folyót, ahol az angol megszállási öv kezdődött.

E sorok írója több évet töltött orosz fogságban. Arról, a hazatéréséről, valamint az azt követő otthoni szenvedéseiről az E.É. már beszámolt. — Szerk.

Régi — 55 éves történet — amit megörökítésre érdemesnek tartunk.

Nagy lótas-futás és fejetlenség volt a budapesti Böszörményi úti csendőrlaktanyában 1919 augusztus 1-én, ahol a Vörösőr kerületi parság tanyázott, rendelkezett 133 napon át. Megbukott a Kún-kormány és ideiglenesen egy Peidl nevű szoc. dem. vette át a bársonyszéket. A Vörösőr kerületi parnok egy rendőrtanácsos volt, helyettese egy rendőr s.felügyelő, akik e szomorú idő alatt ebben a központi laktanyában dirigáltak. De ezen a rájuk nézve végzetes napon már egyiküknek sem volt mersze bejönni, s csak később kerültek kézre.

Az irodai segéd munkások túlnyomó része vörösörré átminősített csendőr volt — sok közülük Erdélyből vonult vissza — hiszen azok nélkül semmire se mentek volna az elvtársak! Ezek, az irodaszolgák és mesteremberek izgatottan sűrögtek az épületekben és az udvaron, várva a biztos híreket a változásról, de akiket — még rendfokozat nélkül — eléggé elnyűtt gúnyában is, korukról és magatartásukról azonnal fel lehetett ismerni.

A "C" épület pincéjében volt a közös étkezés. Ide jártak a Cserni terrorfiúk is a közeli Mozdony utcai szállásukról, tegnap még pisztolyosan, kézigránátokkal megtűzdelve, ma jórészt már ezek nélkül. Idősebb csendőrtiszt még nem mutatkozott, de már ott volt reménykedve és tettekre szen 5, főtiszti tanfolyamot végzett hadnagy, az arany vit. érmes G., valamint Sz. és L., akik a kedvező hírek hallatára azonnal akcióba is léptek és a még bemerészkedő terrorfiúk közül — sebtében felszerelt cső. altisztek segítségével — többet hüvösre tettek a "D" épület mögötti fogdákban. Ekkor került kézre a bántalmazások miatt meghalt Kovács Béla cső. hdgy. besúgója, egy volt főhadnagy is. (L! 1969 évi 29-30. sz. E.É.-t.)

A délután folyamán megjelent a laktanyában P. szds., aki Gödöllőről szökött meg, ahol u.n. "háziőrizetben" volt tartva már hetek óta. Itt találkozott hosszú idő után atyafiával, a fent említett L. hadnaggal. A minden akcióra vállalkozó bajársunk, miután elismerte a fiatalok eddigi tevékenységét, átvette az irányítást. Folytatták a lefogásokat

már a laktanya környékén is, megszervezte a logolyörzést, a laktanya és kapuőrseget, valamint a telefonszolgálatot. Estefelé az a közlés jött a rő. főkapitányságról, hogy visszavonuló vöröskatonák rabolják a közszeretben álló József főherceg alcsúti kastélyát, sőt, egy ellene készülő merényletet is emlegettek.

P. szd. azonnal határozott. Kimegyünk Alcsútra, hátha még segíthetünk! A Déli vasút közölte, hogy a legközelebbi vonat csak hajnalban indul. P. szds. kiválasztott az önként jelentkezők közül 12 altisztet. Ötnek azonban igen silány volt a ruházata. Feltörték a "B" épületben lévő anyagraktárt. Ott volt minden, csak zubbony nem. Sebaj! Volt sok régi, "divatból kiment" pitykegombos dolmány. Az is megfelelő, fő, hogy csendőr jellegük legyen! Az indulásig mindenki igyekezzon az előző rendfokozatát felvarrni, ami akkor még 1, 2, vagy 3 rozetta volt, a Károlyi kormány "ajándéka" aszerint, hogy valaki ellenőr, főellenőr, vagy felügyelő volt. A volt járásőrmestereknek már "pléhallér" járt. P. szds. írt egy Szolgálati-jegyet, jelentve a hírt, tervét, célját és az indulásukat. Azt átadta G. hdgy-nak azzal, hogy a legközelebb megjelenő cső. törzstisztnak kézbesítse. Utána P. szds. és L. hdgy. a közeli, régi Logody utcai lakásukra ment, hogy előszedjék a titokban őrzött zubbonyukat és pisztolyukat. Sz. hdgy. is jelentkezett a vállalkozáshoz.

Másnap kora hajnalban mind a 15-en ott voltak a Déli pu-on, várva az indulást. Mondani sem kell, hogy nagy szenzációt keltettek a rég nem látott kakastollasok az állomáson és a vonaton is.

Bicskén szálltak le, mert a vonat Komáromba ment. Székesfehérvár felé még nem volt csatlakozás. Kora reggel lévén, a bíró előkerítésével és előfogatok kirendelésével nem akartak időt veszíteni, így toronyiránt elindultak Felcsút felé, ahová rövidesen meg is érkeztek. A falu már ébren volt, nagy csődület támadt. Megkérdezték, hogy van-e katonaság a községben? Igen, van vagy 20, akik a falu végén gyakorlatoznak. A kis különítmény azonnal oda ment, s valóban, a szélső ház után, az út melletti libalegelőn kb. 20 főnyi katonát pillantottak meg, akik a gúlákban lévő puskák körül heverték, egyesek futballoztak.

"Senki se mozduljon"! — kiáltott feljűk P. szds. A

csendőrök azonnal a puskák mellé futottak. "Parancsnok, hozzám!", volt a következő vezényszó. A jobban öltözött — közelben álló — parancsnok feléjük fordulva, kezeit felemelve kiáltott: Csendőrök! — és futott P. szds.-hoz. Jelentette, hogy a félszakasz parancsnoka, besorozott vöröskatona, tart. hdgy., tanító. Ezalatt ketten a legénység közül elszaladtak, de a többiek hívására visszajöttek. Úgy látszik, ezekben még élt a kakastoll iránti tisztelet, vagy félelem? és talán ismerték azt a nótát, hogy "Csendőrökvel ingerkednyi de baos". A hdgy. szerint pihenőt tartottak és így várták a szállingó jó híreket, ami ime, meg is jött. A legénység besorozott, alföldi jó magyar földműves fiúk. Élestörtény nem volt náluk. Majd: "Hadnagy úr, puskát fogj, sorakozó". A katonákat bekisérték a község házára, ahol akkorra a volt bíró már boldogan vette át a régi hivatalát. P. szds. meghagyta, hogy fegyvert, löszert, szerelvényt, a bíró szállítsa majd át az illetékes alcsúti őrsre. Mivel pedig úgy a bíró, mint a hdgy. parancsnokuk igazolta, hogy a legénység magaviselete ellen sosem volt kifogás, s hogy nincs közöttük kommunista, P. szds. meghagyta, hogy eresszék őket szélnek! Ennek kihirdetését nagy éljenzéssel, határtalan boldogsággal vették tudomásul, mert ezzel vége szakadt a tisztavirág életű gyűlölt rendszernek. Futottak a laktanyába, s onnan nemsokára csoportosan Bicske felé a vonathoz.

Közben motorzúgás. Egy szürke, katonai kinézésű nagy teherautó közeledett, ezt a csendőrök kézbe vett fegyverrel leállították. Két vöröskatona ugrott le felemelt kézzel, a sofőr és a kísérő. Jött a kikérdezés. Hová mennek? Fehérvárra. Mit visznek? Pár zsák lisztet és 3 hordó benzint. Elő a menetlevéllel! Nincs. — Anyagszállítási jegyzék? — Az sincs. Jó fogás! Az elkobzott fegyvereket, szerelvényt felrakják, amitől a bíró boldogan szabadult meg. Felszállás, irány Alcsút! P. szds. egy marcona cső-rel élől a sofőr mellett, a kísérő vörös a többiekkel a szállítmány között helyezkedett el. Ezeknek P. szds. meghagyta, hogy útközben kérdezzék az utastársukat a valódi céljuk felől. Még be sem értek Alcsútra, a két vöröskatona bevallotta, hogy a szállítmány lopott, s azzal ők Ausztriába akartak kiszökni, s ott fuvarozást vállalni. Kalandos elképzelés, de lehet, hogy a még zavaros helyzetben sikerült volna. Az őrsnek

megvolt az első bűnesete. Alcsúton a laktanya előtt álltak meg, s alig szálltak le, máris ott termett P. szds. előtt egy hatalmas termetű, középkorú katona. Pandúr thts. volt, az őrsparancsnok. Jelentkezik, de akadozva, mert maga sem tudja, hogy ő most thts., vagy felügyelő. Végül ügyesen kiköt az "őrsparancsnok" mellett. Az őrs létszáma a régi tényleges 7 fő cső. és 5 kiegészítő vörösőr, közülük az egyik a politikai megbízott. Egy jár a faluban, egy a kastély körül portyázik. Valótlan, hogy a vörösek raboltak volna, bár sok csellengőt kellett az utóbbi 2 napon elriasztani a környékről. A múlt éjjel volt egy eredménytelen lőfegyver-használat a kastély parkjában, de azt a fiatal főherceg kérésére nem jelentette be. József főherceget az éjjel Pestre vitte egy bizottság, de bővebbet erről nem tud. A beosztott vörösök ellen nincs semmi panasza, megbízható, környékbeli földműves fiúk, csak a politikai megbízottal van elszámolni valója. P. szds. parancsot ad, hogy ha így áll a dolog, a 4 vörösőrt szerelje le, küldje haza. De kettő jelentkezik, hogy szeretne maradni, hogy csendőr lehessen. Majd annak is megtaláljuk a módját, de most Isten velük! P. szds. úgy intézkedett, hogy a különítményből 4 fő az őrsön marad, — lesz elég dolguk —, 8 pedig a kastélyt fogja őrizni, amíg szükség lesz rá. Az őrsbeli csendőrök örömmel varrogatják fel a rozatáikat.

Innen a tiszték útja a terjedelmes major mellett lakó jószágigazgatóhoz, Libbyshez vezetett, aki kitörő örömmel üdvözölte őket. Dél lévén, asztalhoz is ültette a gerslin kiéhezett hadfiakat, akik így végre egy komoly családi ebédet fogyaszthattak el. Libbys megerősítette, hogy a rablási hírek valótlanok és dicsérte az őrsparancsnokot. Való, hogy az éjjel 3 politikus felkérte József főherceget, hogy menjen fel velük Pestre, ahol a kormányzói tisztségre akarják kandidálni. Azóta nincs hír róluk.

Ebéd után javasolta Libbys, hogy menjenek a kastélyba jelentkezni, most ott van a fiatal József Ferenc főherceg is. Elindultak a majorból a kastélyhoz vezető úton, ahol szembejött velük egy fiatal, nyurga civil férfi, karján egy porköpeny, a nyakkendője félrecsúsztva. Libbys közli, hogy ez József Ferenc! P. szds. előbb hitetlenkedik, de végül is el kell hinni, Libbys jobban tudja. Tisztes távol-

ságra a 3 tiszt megáll előtte, tisztelgés. P. szds. jelenti, hogy milyen hivatalos helyről kapott rossz hír hozta őket oda. Erre a főherceg a következőket mondta: "Nagyon, nagyon örülök és megható, hogy az urak ránk gondoltak, ha szerencsére, nem is volt rá ok. De menjünk édesanyámmal közölni a megjelenésüket". Útközben pesti hírek felől érdeklődött, majd megismételte az édesapja felutazásáról hallottakat, az éjszakai kalandot, amikor egy közeli puska-lövésre felriadt a kastély népe. Ő hálóköntösben kifutott és tudva, hogy egy járőr van a közelben, azokért kiáltozott. A járőr rövidesen jelentkezett nála azzal, hogy lesben állva a sűrű parkban, a kastély felé közeledő lépéseket hallottak. Rájuk kiáltott, mire csend lett, majd a settenkedők futásnak eredtek. A járőrvezető utánuk lőtt. Reggel semmi nyomot nem találtak. Ő kérte az őrsparancsnokot, hogy ne jelentse be az esetet. A kastélyhoz érve a főherceg bement, majd rövid idő múlva visszajött azzal, hogy "Édesanyám azonnal jön fogadni az urakat". Az "azonnal"-ból azonban jó félóra lett. Ezalatt Augusztia főhercegasszony alaposan kiöltözött és tele ékszerrel jelent meg. Hozájuk érve a 3 tiszt jelentkezett. Kézcsók. "Örülök — mondta — hogy csendőrtiszteket fogadhatok, ha a hírek, amiért jöttek, nem is voltak igazak. Most végre elővehettem az ékszereimet is, amiket hónapokig dugdostunk. Önöknek és az őrségnek, — amiről a fiam tájékoztatót, — a közelben adunk szállást és étkezést. Libbys, kérem, intézkedjen, hogy mindennel meg legyenek elégedve". Azután rámutatott a kastély előtt, annak egész hosszában elterülő hatalmas ovális gruppra, mondván: "Gondolhatják, hogy ezelőtt virágokkal volt tele, most pedig krumplival! Saját kezűleg ültettük és kapáltuk a férjemmel a községi tanács parancsára. Élvezzétek fogjuk fogyasztani az ősszel a saját kezünk gyümölcsét." Itt jegyezzük meg, hogy míg a fiánál a tökéletes magyarság természetes volt, az nála viszont kedvezően, meglepett. Majd kérte, hogy másnap reggel 2 csendőr teherautón menjen be Fehérvárra az elkobzott puskáiért, — a nyugtákat a fia majd odaadja — mert ő holnap bakot akar lőni. (Ez másnap meg is történt és egy teljes autórakomány puskát, egész arzenált szállítottak vissza.) Utána ismét kezét nyújtva búcsúzott.

Libbys intézkedett az elhelyezésről. A tisztek a kastélyhoz tartozó u.n. vendégházban kaptak 2 szobát, a 8 fős őrség ugyancsak annak közelében jó elhelyezést. Az őrszolgálat megszervezése és ellátása simán ment, ottlétük alatt semmi zavaró esemény nem volt. A megerősített őrs ezalatt szorgalmasan szedte össze a 6 községében a "fejeseket". A kis különítmény megérkezésének híre hamar elterjedt a környéken és még aznap, s a rákövetkezőkben egymásután érkeztek kocsik, hol egy birtokossal, hol egy jegyzővel, akik a maguk körletébe a kommunisták összeszedése végett csendőröket kértek, — de minél előbb! Ezekben a kiszállásokon L. hdgy. legtöbbször részt vett. Így jutottak el a járőrök a szükség szerinti sorrendben az őrskörlet legtávolabbi pontjára is, — igénybe véve az elkobzott teherautót is.

Közben a környező községekből nap, mint nap érkeztek küldöttségek, sőt lovas bandérium is a kastély elé, üdvözölni a kedvező változás után a főhercegi párt és az idős nagyanyát Klotildot, akit a látottak szerint jobban kedveltek, mint Augusztát. Minden szekér, kocsis népe hozott valami ajándékot, kalácsot, mézet, baromfit, sonkát, stb. stb.-t, sőt a kis főhercegeknek 1-2 kisbárányt is. Megható volt a környékbeli ragaszkodása és szeretete, akikkel azután a főhercegi család tagjai hosszan elbeszélgettek.

A tisztek a felajánlott étkezést — kivéve a reggelit — köszönettel lemondták, mert a szolgálatuk és a szigorú házi-rend sehogy sem volt összeegyeztethető.

P. szds-t és Sz-t a kerület 8 nap múlva visszarendelte. L. hdgy. még egy hétig maradt, majd miután az őrs a fehérvári kerülettől megkapta a végleges megerősítést, a 12 fős önkéntes különítménnyel ő is bevonult Budára.

József főherceg ezalatt csak egyszer látogatott haza rövid időre, amikor kihallgatáson fogadta P. szds-t. Elismeréssel nyilatkozott a hírek alapján követett gyors elhatározásáról, majd harctéri szolgálata után érdeklődött.

Még azt jegyzem ide epizódként, hogy néhány év múlva, egy vidéki város határában, a polgári lőtér felavatásán megjelent — már mint ezds. — József Ferenc főherceg, akinél L., mint sznypk. jelentkezett. A főherceg hosszan nézett rá, majd azt kérdezte: "Nem ön volt azon tisztek egyike, aki a kommün bukása utáni napokban nálunk volt

Alcsúton"? Az — igen — válasz után azt mondotta. "Örülök, hogy ismét láthatom, de annak is, hogy milyen jó az arcmemóriám".

TÁMADNAK, — NEMCSAK OTTHON!

Az emigrációban élő íróink élgárdájába tartozó Márai Sándornak a "Föld, Föld" c. — egyébként igen érdekes — könyvében, miközben a Horthy időszak társadalmi rendjét, az összes vezető személyiségeket akikkel társas közelségben élt, majd a birtokrendszert, a földesurakkal, stb. stb. lecsepi, mialatt pedig ő nevet szerzett magának és jól élt — utána azt írja a m. kir. csendőrségről: "A csendőr, aki potya korpát remélt jószága számára az uradalomtól, — mindenki jól tudta, hogy személyes jó sorsa és hozzátartozóinak jövője, minden életérdeke szőröstül-bőröstül legalább annyira függ a nagybirtokostól, mint az államhatalomtól".

Nem értjük, hogy feledkezhetett meg magáról így ez az ember, aki a 20-as és 30-as években mindenről jól lehetett tájékozva és minden bizonnyal — mert nem említi — semmi összekoccanása nem volt a csendőrséggel — hogy általánosítsa a nálunk annyira tiltott és ellenőrzött "ingyen ellátás" fogalmát. Ezt a merészségét csak annak tudhatjuk be, hogy Olaszországban húzódott meg és nem itt, ahol az emigráns csendőrök nagyrésze él, s ahol erélyesebb felelőségre vonás érhetné.

Úgy értesültünk, hogy egyik idős bajtársunk — sajtó útján — erélyes, kioktató választ ad neki. Remélhetőleg a kiadó gondoskodni fog róla, hogy az közvetlen is eljusson a kezéhez és elszégyelhesse magát a testületünket súlyosan sértő valótlan vádja miatt.

* * *

Egy másik, de az már megszokott otthoni szülemény.

A "Hideg napok" c. könyv, amit színpadi drámává is átdolgoztak, majd filmesítettek, az 1942 évi újvidéki "megtorlás"-ról szól, ahol — mint írja — hogy "közé" legyen a 40 (??) keresett partizán, 3000 embert végeztek ki... mert ugy-e, egy kis "túlbiztosítás" nem árt!

Az erről írt kritika, — amelyik egyébként az "Evan-

gélikus Elet" c. hetilapban jelent meg, — így kezdődik: "Mint amikor elszabadul a pokol, de a sátánnak nem szarva, hanem kakastolla, s nem patája, hanem csendőrba-kancsa van".

De hát, mit várhatunk mi, a futószalagon megrágalmazottak ezektől a hazaáruló zsiványoktól?

RÖVID HIREK, ÉVFORDULÓK

— A Free Europe Inc. — külön kiadványban — sajnálattal közli, hogy pénzügyi nehézségek miatt kénytelen beszüntetni a Magyarországi Hírek c. kiadványát. Mi is nélkülözni fogjuk azt, mert igen sok olyan hír jutott el hozzánk általuk — különösen a hazaiak — amelyek más újságokban nem láttak napvilágot.

— A szovjetunió csatlakozott a genfi nemzetközi szerzőjogi egyezményhez, így kénytelen volt beszüntetni a kalózkodását, amit a nyugati sajtótermékekkel folytatott olyképp, hogy a szerzőknek nem fizetett honoráriumot.

— Tizenkétezer végzett diplomást tizenöt és félezer állás vár, írja a Hevesmegyei Népiújság. Legkeresettebbek a jogászok, mérnökök, tanárok, közgazdászok.

— Az "Amnesty International" nevű szervezet a börtönben lévő politikai foglyok kiszabadítása érdekében "fáradozik". De csak a baloldali forradalmárok érdeklínek őket. Az oláh, a szláv népek börtöneiben sínylődő magyarok, a magyarországi börtönökben raboskodók nem érdeklínek őket.

— A Natianol Zeitung közli, hogy az "Emberi Jogokat Védő Nemzetközi Bizottság" nyilvánosságra hozta Brüsszelben a 3 és fél évi vizsgálatainak eredményét a szovjet munkatáborokról. E szerint a mintegy ezer munkatáborban még ma is több mint egy millió személy van fogva tartva és kb. kétszázezren vannak különböző börtönökben ée elmeógyógyintézetekben.

— Egy otthoni képesújság felrója Mindszenty Hercegprímásunknak, hogy egy alkalommal "... a csendőröket is édes fiaimnak nevezte".

— Egy amerikai történelem-könyv Kossuth Lajos amerikai diadalútját tárgyalva megjegyzi, hogy a lelkes ifjúság átvette az öltözködését, kalapja stílusát. Így a mai u.n.

Western kalapok ma is erősen emlékeztetnek a Kossuth kalapra.

* * *

— 75 éve halt meg Perczel Mór, legendás hírű 48-as tábornok.

— 100 éve iktatták törvénybe a méter és súlyrendszert, ami ma érvényben van.

— 100 éves a Franklin nyomda, a Landerer-Heckenast utóda, amelyik 1848 márc. 15-én a 12 pontot és a Nemzeti Dalt tette közkinccsé. Itt nyomták a Kossuth bankókat is.

— 125 éve volt szilveszterkor, hogy Kossuth Lajos és a kormány néhány tagja Budapestről Debrecenbe tette át a székhelyét, ahol ápr. 14-én a Nagytemplomban trónfosztottak nyilvánították a Habsburgokat, s kiadták a Függetlenségi Nyilatkozatot.

— 125 év távlatából 1849 a mi dicsőséges, egyben tragikus évünk. Nyertes csatái: a "Tavaszi hadjárat", Dembinszky győzelme Szolnoknál, Görgey visszafoglalja Budát (május 21), majd Isaszeg, Nagysalló, ahol a fiatal honvéd seregek diadalmaskodtak.

Ez évről a következő számunkban részletesebben emlékezünk meg.

* * *

— Még egy esemény; amelyik, ha mondjuk 75 évvel előbb történik, ma nem lennének hazátlanok! 50 éve halt meg Lenin, nemzeti és egyéni tragédiánk okozója.

* * *

— Kádár megkérdezi Brezsnyevet, hogy mennyi reakciós van náluk?

— Ugy 10-12 millió.

— No, ez megnyugtató, mert nálunk sincs több.

Kellemes nyaralást kíván a bajtársaknak
a szerkesztőség.

Keilvinnir 73 dea. - i Meira
 Manti leseg 69 fin.
 Ellen kort, 69 fin.
 Felvialid 69 fin.
 Kudi þogþing 69 dea
 Refar gallek " "
 Matarvinnur oki þingfarla 69 dea
 Þinnis 70 fin
 Smrh. ok 38 retan 70 fin
 Smrh. ok 70 dea
 Gogill okid ok undur 70 fin
 Ai' Matarvinnur ok 70 dea
 (73 fin)
 Uö long 71 dea
 Þgarvialid 72 fin
 Sulevialid ok. Vinnu 72 fin
 A gullvinnu 72 dea